

Over recht en regels in de verzekeringsbranche.

OVERMAGHT IN VERKEERS-SITUATIES IS GEEN KANSLOZE 'UPHILL STRUGGLE'

LANGS DE DUITSE SNELWEG STAAN BORDEN MET BEELDEN VAN EEN TELEFOON IN GRUZELEMENTEN MET DAAROP EEN VAAK VROLIJKE OF LIEVE FOTO VAN EEN OUDER MET KIND, OF TWEE VERLIEFD UITZIENDE PARTNERS. DAARBIJ DE TEKST: JENS OF MARIA "AFGELEID DOOR EEN SMS". CONFRONTEREND. JE KUNT ER WAT AAN DOEN, IS DE BOODSCHAP (JE NIET LATEN AFLEIDEN). MET ANDERE WOORDEN: ER IS GEEN SPRAKE VAN OVERMAGHT. OVERMAGHT IN HET VERKEER IS EEN UNICUM. WANNEER ER SCHADE IS, KON JE ER ALTIJD WEL WAT AAN DOEN. MAAR ER ZIJN UITZONDERINGEN.

- In (gemotoriseerde) verkeerssituaties geldt de maatstaf van
- artikel 185 van de Wegenverkeerswet (WVW). Het artikel bepaalt kort gezegd dat wanneer een motorvoertuig schade veroorzaakt, de eigenaar schadelijchtig is "tenzij aannemelijk is dat het ongeval is te wijten aan overmacht". Sinds 1992 wordt het overmachtsbegrip als volgt ingevuld:

"Het beroep van de eigenaar op overmacht gaat slechts op als hij aannemelijk maakt dat aan de bestuurder van het motorrijtuig ter zake van de wijze waarop hij aan het verkeer heeft deelgenomen, voor zover van belang voor de veroorzaking van het ongeval, *rechtens geen enkel verwijt* kan worden gemaakt. Daarbij zijn eventuele fouten van andere weggebruikers — daaronder begrepen het slachtoffer zelf — alleen van belang, indien

zij voor de bestuurder van het motorrijtuig zo *onwaarschijnlijk* waren dat deze bij het bepalen van zijn verkeersgedrag met die mogelijkheid naar redelijkheid geen rekening behoefde te houden. Aldus is eerst sprake van overmacht indien is voldaan aan bovenstaande (zeer) strenge criteria."

Een bestuurder moet 'rechtens geen enkel verwijt' kunnen worden gemaakt, waarna de Hoge Raad nog eens benadrukt dat dit een (zeer) streng criterium is. Omstandigheden die in de jurisprudentie veelal kenmerkend zijn: snelheid, inrichting van de weg, zichtbaarheid van het slachtoffer, anticipatie op gedragingen van anderen. Bij een beroep op overmacht wordt vaak geconstateerd dat de bestuurder ervoor had moeten kiezen om minder hard te rijden (ook wanneer de maximumsnelheid ter plaatse niet werd aangetikt), meer aandacht had moeten hebben voor de inrichting van de weg (bij zebra's kunnen stilstaande mensen plots de weg oplopen bijvoorbeeld) en meer had moeten anticiperen op onverwachte gedragingen van verkeerdeelnemers, waarbij dan meespeelt of de bestuurder de betreffende deelnemer al op voorhand had waargenomen.

BUSHALTE IN MIDDENBERM

Een beroep op overmacht is daarmee een *uphill struggle*. Maar zeker niet kansloos, zo blijkt uit een beschikking van de Rechtbank Den Haag van 10 januari 2019. Het ging om een bus van Connexi-

on die met verminderde snelheid (20-25 km/uur) richting een bushalte in Delft reed. De voor beide richtingen en aan weerszijden van de busbanen ingerichte bushalte lag in een soort middenberm. De rijbanen voor bussen waren met een strook niemandsland met steentjes en gras afgescheiden van de rijbanen voor het overige verkeer. De chauffeur zag een vrouw in dezelfde richting én aan dezelfde zijde waar de bus reed richting bushalte lopen, op de strook niemandsland. Waarom de vrouw daar liep, is niet duidelijk geworden, de geëigende weg voor voetgangers om de bushalte te bereiken lag een stuk verderop, bij de bushalte zelf. Toen de bus de vrouw genaderd was, op vijf meter afstand, stak zij plotseling schuin de busbaan over, waarschijnlijk om een tegemoetkomende bus de andere kant op te halen. De chauffeur probeerde nog te remmen, is iets naar links uitgeweken, maar desondanks volgde een aanrijding.

STAPVOETS RIJDEN

De rechtbank fileert de omstandigheden en acht overmacht bewezen. De rechtbank acht de snelheid van de bus gepast (20-25 km/uur), waarbij zij meegaat in het betoog van Connexxion dat het ondoenlijk is om bij alle bushaltes stapvoets te rijden. De chauffeur hoefde er volgens de rechtbank geen rekening mee te houden dat de vrouw plotseling, zonder om te kijken, schuin zou oversteken, zij liep namelijk niet zwalkend en niet aarzelend, maar rechtdoor in de richting van de bushalte aan dezelfde kant als de bus. De rechtbank concludeert dat de chauffeur ervan uit mocht gaan dat zij naar de bushalte aan 'zijn' kant liep en dat hij haar zou passeren. Daarom was er ook geen noodzaak tot toeteren. Daarmee is het beroep op overmacht geslaagd. De chauffeur kon volgens de rechtbank daarmee 'rechtens geen enkel verwijt' worden gemaakt. Het gedrag van de vrouw (het plotseling oversteken) was zo 'onwaarschijnlijk' dat de chauffeur daar geen rekening mee hoefde te houden.

Hoe gevoelig de afweging ligt, blijkt wanneer deze procedure wordt vergeleken met een deelgeschil uit 2015, waarbij sprake was van een aanrijding tussen een tegemoetkomende motorrijder, en een plotseling links afslaande fietser. De Rechtbank Gelderland oordeelde dat de motorrijder, uitgaande van zijn lage snelheid en van de plotselinge uitwijking door de fietser, er rekening mee had moeten houden dat de fietser zou oversteken naar het fietspad aan de andere zijde van de weg (de zijde van de motorrijder). Met andere woorden: de motorrijder had rekening moeten houden dat de minder oplettende fietser zich niet aan de verkeersregels zou houden, het gedrag van de fietser

'HET BIJ VOORBAAT DE HANDDOEK IN DE RING GOOIEN DOOR DE VERWERENDE PARTIJ EN DE BETROKKEN VERZEKERAAR IS NIET DE JUISTE WEG'

was niet 'onwaarschijnlijk'. De motorrijder had zijn snelheid meer moeten aanpassen en afstand moeten houden. Geen overmacht.

Terug naar de buschauffeur. Is het 'onwaarschijnlijk' dat een verkeersdeelnemer plotseling oversteekt naar de bushalte aan de andere zijde van de weg, wanneer er een reden is om over te steken? Valt een chauffeur 'rechtens geen verwijt' te maken wanneer hij niet toetert naar een verkeersdeelnemer die het kennelijk al niet zo nauw neemt met de verkeersregels door op een plek te lopen waar dat niet gebruikelijk is, of zijn snelheid daarop niet aanpast? In deze omstandigheden kan het doorslaggevend zijn of de chauffeur heeft gezien, zoals een andere getuige verklaarde, dat de vrouw op haar mobiel keek. Een plotseling opkijken en oversteken wordt dan (nog?) minder onwaarschijnlijk.

NIET KANSLOOS

Een beroep op overmacht in verkeerssituaties is een *uphill struggle*, maar niet kansloos. Het door de aangesproken partij en haar verzekeraar op een rij zetten en wegen van de omstandigheden blijft noodzakelijk en kan tot succes leiden, hoe arbitrair dat succes eventueel ook kan lijken. De conclusie: ook aan verkeersschade kun je niet altijd iets doen. Het bij voorbaat de handdoek in de ring gooien door de verwerende partij en de betrokken verzekeraar is dus niet de juiste weg. Ook assurantietussenpersonen kunnen betrokkenen daarop wijzen. ■